

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ των εθνικών κοινωνικών εταίρων ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ, ΣΕΤΕ

Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας
του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου

Κείμενο πολιτικής με θέμα την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου

Εισαγωγή

1 Ο κοινωνικός διάλογος ανάμεσα σε εργοδότες και εργαζόμενους αποτελεί κεντρικό χαρακτηριστικό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και θεσμό διαβούλευσης αναγνωρισμένο από τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις επικυρωμένες από τη χώρα Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας. Ιδιαίτερα σε μια περίοδο κρίσης σαν αυτή που βιώνουμε, η διεθνής εμπειρία έχει καταδείξει ότι ο κοινωνικός διάλογος μπορεί να συμβάλει στη διατύπωση δημιουργικών και καινοτόμων απαντήσεων και να προωθήσει μια περισσότερο ισόρροπη και χωρίς διακρίσεις ανάκαμψη.

2 Οι εθνικοί κοινωνικοί εταίροι, οι οποίοι υπογράφουν την Εθνική Γενική ΣΣΕ, με προσήλωση και σεβασμό στο θεσμό του κοινωνικού διαλόγου και στις υφιστάμενες δομές του, κατέβαλλαν διαχρονικά προσπάθειες για την αποτελεσματική του λειτουργία. Οι προσπάθειες αυτές εντατικοποιήθηκαν ιδιαίτερα κατά την κρίσιμη τελευταία πενταετία, όπου διαμορφώθηκε ένα εξαιρετικά δυσχερές τοπίο για τους θεσμούς διαβούλευσης και γενικότερα για τις εργασιακές σχέσεις. Κατά την ίδια περίοδο, οι πολλαπλές παρεμβάσεις του κράτους στο σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η παρέμβαση στο περιεχόμενο και τον καθολικό χαρακτήρα της Εθνικής Γενικής ΣΣΕ, η αποδυνάμωση του κλαδικού επιπέδου διαπραγμάτευσης και των θεσμών επέκτασης των αποτελεσμάτων του (επέκταση), αποτελούν απτά παραδείγματα των δραματικών αλλαγών που υπέστη το περιβάλλον του κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου η αποκατάσταση του κλίματος εμπιστοσύνης που έχει πληγεί σοβαρά

αλλά και του κύρους του κοινωνικού διαλόγου αποτελεί προτεραιότητα.

3 Η ποιοτική αναβάθμιση του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου συνδέεται αναπόσπαστα με το σεβασμό της συλλογικής αυτονομίας και του πεδίου παρέμβασης των εθνικών κοινωνικών εταίρων, κρίσιμη πτυχή του οποίου είναι η αποκατάσταση της καθολικότητας και του περιεχομένου της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΓΣΣΕ).

4 Το παρόν Κείμενο Πολιτικής αποτελεί προϊόν συμφωνίας των πέντε εθνικών κοινωνικών εταίρων που εκπροσωπούν τους εργαζόμενους (ΓΣΕΕ) και τους εργοδότες (ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ, ΣΕΤΕ) στην Ελλάδα και εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Σχέδιο κοινών δράσεων των εθνικών κοινωνικών εταίρων για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και της ενδυνάμωσης της αποτελεσματικής συμμετοχής τους στον κοινωνικό διάλογο¹». Η δέσμευση των εθνικών κοινωνικών εταίρων για τις κοινές αυτές δράσεις αποτυπώθηκε στην Εθνική Γενική ΣΣΕ του έτους 2014 (άρθρο 1).

¹ Το έργο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» ΕΣΠΑ 2007-2013, του Υπουργείου Εργασίας, με συγχρηματοδότηση από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους. Το συντονισμό του έργου εκ μέρους όλων των κοινωνικών εταίρων ανέλαβε το ΙΝΕ της ΓΣΕΕ. Τα επιμέρους πεδία των Κοινών Δράσεων, όπως υλοποιήθηκαν σε επιμέρους Υποέργα είναι τα ακόλουθα:

- Υποέργο 1 «Αποτύπωση της παρούσας κατάστασης και διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των δομών κοινωνικού διαλόγου», Συντονιστής Εταίρος: Στέγη Ελληνικής Βιομηχανίας του ΣΕΒ
- Υποέργο 2 «Ενίσχυση των διαδικασιών και της αποτελεσματικότητας του κλαδικού επιπέδου διαπραγμάτευσης», Συντονιστής εταίρος: ΙΝΕΜΥ ΕΣΕΕ
- Υποέργο 3 «Κοινωνικός διάλογος σε ζητήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης», Συντονιστής εταίρος: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ
- Υποέργο 4 «Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου με στόχο την καταπολέμηση των απαγορευμένων από το νόμο διακρίσεων στην αγορά εργασίας», Συντονιστής εταίρος: ΙΝΕ

- 5** Στην πρωτοβουλία τους αυτή οι εθνικοί κοινωνικοί εταίροι απέδωσαν βαρύνουσα σημασία στη τεχνική συμβολή του ILO μέσω του Γραφείου Διασύνδεσης της Αθήνας. Η ενεργός συνδρομή και η τεχνογνωσία του ILO στην εξειδίκευση του περιεχομένου και στην υλοποίηση των επιμέρους κοινών δράσεων ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου αποσκοπούσε στην επίτευξη των στόχων του παρόντος έργου και ευρύτερα στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ των εθνικών κοινωνικών εταίρων, αλλά και της σχέσης αυτών με το Κράτος αναφορικά με ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν στις εργασιακές σχέσεις μέσω διαδικασιών ουσιαστικού τριμερούς κοινωνικού διαλόγου.
- 6** Το παρόν Κείμενο Πολιτικής βασίστηκε στα ευρήματα και τα συμπεράσματα σχετικής μελέτης² η οποία συντελέστηκε με τη συνεργασία

της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και περιλάμβανε την καταγραφή των απόψεων όλων των φορέων και μερών που συμμετέχουν στον κοινωνικό διάλογο (εργαζόμενοι, εργοδότες, κράτος) σχετικά με το επίπεδο και τη ποιότητα του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, την αποτύπωση των υφιστάμενων δομών τριμερούς κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα, της σύνθεσης και των αρμοδιοτήτων τους, καθώς και την αποτίμηση της μέχρι σήμερα λειτουργίας τους, τη διερεύνηση και την αποτύπωση τάσεων σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, που διαμορφώνονται στο πεδίο του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου από εφαρμογής του προγράμματος προσαρμογής ως σήμερα, καθώς και των επιπτώσεών τους στους θεσμικούς κοινωνικού διαλόγου.

Ο ρόλος και η σημασία του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου

- 7** Το περιεχόμενο και οι μορφές του κοινωνικού διαλόγου αντανakλούν το επίπεδο, το βάθος, και την ποιότητα της ίδιας της δημοκρατίας, διαπίστωση η οποία πρέπει να παραμένει ενεργή στο συλλογικό σκέπτεσθαι της κάθε αναπτυσσόμενης και προοδευτικής κοινωνίας. Ο ισότιμος, ανοιχτός και δημοκρατικός κοινωνικός διάλογος συνήθως συνεισφέρει στην σοφή διαχείριση των κοινωνικών υποθέσεων και τεκμηριώνει τις αρχές της δημοκρατίας, διότι θεωρείται ως αναπόσπαστο τμήμα της ποιότητας των σχέσεων μεταξύ του κράτους, των κοινωνικών

εταίρων και των πολιτών, αλλά και ως μέσο διαχείρισης αλλαγών, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί και σημαντικό παράγοντα διακυβέρνησης. Πρόκειται ουσιαστικά για διαδικασία η οποία συμπεριλαμβάνει όλες τις μορφές ανταλλαγής πληροφοριών, συμβουλών, συλλογικών διαπραγματεύσεων, ενώ παράλληλα αναφέρεται και σε μηχανισμούς συλλογικής λήψης αποφάσεων μεταξύ κυβερνήσεων, εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων και πολιτών για ζητήματα τα οποία αφορούν την οικονομική και κοινωνική πολιτική για το κοινό ενδιαφέρον.

² Η μελέτη με τίτλο «Αποτύπωση της παρούσας κατάστασης και διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των δομών κοινωνικού διαλόγου» υλοποιήθηκε την περίοδο από Οκτώβριο 2014 μέχρι τον Οκτώβριο 2015. Τον επιστημονικό συντονισμό της μελέτης είχε η Δρ. Σταματίνα Γιαννακούρου, Επίκουρη Καθηγήτρια Νομικού Δικαίου στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Μέλη της ομάδας μελέτης ήταν οι κύριοι Jacques Freyssinet και Kieran Mulvey, εμπειρογνώμονες που συνεργάζονται με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας για θέματα κοινωνικού διαλόγου, καθώς και η κα. Ελένη Διονυσοπούλου, Μέλος του ΔΣ της Εταιρείας Δικαίου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

Επισημάνσεις / Διαπιστώσεις σχετικά με τις δομές και την ποιότητα του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα

8 Τριμερείς εθνικές δομές κοινωνικού διαλόγου λειτουργούν εδώ και χρόνια σε όλα τα Κράτη Μέλη της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Από το 2010 και μετά ο τριμερής κοινωνικός διάλογος άρχισε να συμπιέζεται λόγω της παρατεταμένης ύφεσης.

9 Σε όλες τις χώρες που εφάρμοσαν προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής (Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Κύπρος), παρουσιάστηκε έλλειμμα διαλόγου. Η Ελλάδα έχει να επιδείξει ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα σε ό,τι αφορά τον τριμερή κοινωνικό διάλογο, σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Παρότι επλήγη σε μεγαλύτερο βαθμό και ένταση από την κρίση, η κυβέρνηση δεν αναζήτησε συστηματικά τη διαμόρφωση των αποφάσεών της στον κοινωνικό διάλογο.

10 Οι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτή την αρνητική εξέλιξη διερευνήθηκαν και ερμηνεύτηκαν προκειμένου να διαγνωστούν οι ελληνικές ιδιαιτερότητες και αδυναμίες και να συναχθούν χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις για την αναβάθμιση του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου. Η αναβάθμιση αυτή επιβάλλεται λόγω του ότι ο κοινωνικός διάλογος συνιστά ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία επίτευξης οικονομικής ανάπτυξης με κοινωνική πρόοδο και συνοχή.

11 Η ποιοτική και ποσοτική υποβάθμιση του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα της κρίσης μπορεί να ερμηνευτεί ως εξής:

- Κατακερματισμός των υφιστάμενων δομών (24 εθνικές δομές) τριμερούς κοινωνικού διαλόγου και η θεσμική τους πολυδιάσπαση
- Πολλάκις, υποκατάσταση του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου από άτυπες πρωτοβουλίες ad hoc κοινωνικού διαλόγου, οι οποίες διακρίθηκαν από αποσπασματικότητα και έλλειψη συνέχειας
- Διαμόρφωση της ατζέντας των νομοθετικών

αλλαγών από διεθνείς θεσμούς σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση, χωρίς συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων

- Τα περισσότερα τριμερή Εθνικά Συμβούλια / Επιτροπές πολιτικού επιπέδου (π.χ. Εθνική Επιτροπή Απασχόλησης) εξυπνήτησαν επικοινωνιακούς σκοπούς, χρησιμεύοντας ως πλατφόρμες δημοσιότητας των κυβερνητικών πολιτικών και όχι ως όργανα κοινωνικού διαλόγου.
- Ειδικότερα, τα τριμερή όργανα αρμοδιότητας Υπ. Εργασίας ενώ θα μπορούσαν να διαδραματίσουν πιο ουσιαστικό ρόλο, εμφάνισαν σημαντικές αδυναμίες. Τέτοιες είναι ο τρόπος λήψης των αποφάσεων, η απουσία αξιολόγησής τους με βάση διεθνείς αρχές και κριτήρια διεθνών οργανισμών (όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας / ILO³), η απουσία προπαρασκευαστικών ζυμώσεων, η έλλειψη ρήτρας εμπιστευτικότητας

3 Βασικό εργαλείο αξιολόγησης των δομών και οργάνων τριμερούς κοινωνικού διαλόγου είναι οι δείκτες του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, με στόχο να διαπιστώνεται η ανταπόκριση των δομών / οργάνων στις αρχές και τα κριτήρια που έχει υιοθετήσει η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, ως εξής:

Γενικοί δείκτες αποτελεσματικότητας οργάνων τριμερούς κοινωνικού διαλόγου :

- Ποιοτικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού διαλόγου σε κάθε συγκεκριμένο όργανο (ανταλλαγή πληροφοριών, διαβούλευση ή διαπραγμάτευση;)
- Συχνότητα των συνεδριάσεων του οργάνου (σύμφωνα με την ΔΣΕ 144, το όργανο κοινωνικού διαλόγου πρέπει να συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο)
- Ποιος έχει δικαίωμα σύγκλησης του οργάνου και αν το όργανο έχει οργανωτική δομή (π.χ. πρόεδρο, εκτελεστική επιτροπή, γενική συνέλευση, κλπ.)
- Πώς και πότε διαμορφώνεται η ατζέντα των θεμάτων προς συζήτηση
- Αν λαμβάνουν χώρα προπαρασκευαστικές συναντήσεις ή συνομιλίες
- Τρόπος λήψης των αποφάσεων στο εσωτερικό του οργάνου
- Αν ισχύει ρήτρα εμπιστευτικότητας των συνομιλιών
- Αν το όργανο κοινωνικού διαλόγου υποστηρίζεται διοικητικά από γραμματεία και ποιες είναι οι αρμοδιότητες αυτής, καθώς επίσης αν το κράτος προσφέρει επαρκή χρηματοδότηση για την βιώσιμη λειτουργία του οργάνου
- Πώς υλοποιείται η παρακολούθηση εφαρμογής των συμφωνηθέντων ή η εν γένει πορεία των θεμάτων που συζητήθηκαν (monitoring)
- Αν λαμβάνει χώρα ανατροφοδότηση των συμμετεχόντων (feed back) με πληροφορίες για την υλοποίηση των συμφωνηθέντων ή την εν γένει πορεία των θεμάτων που συζητήθηκαν
- Ποσοστό γυναικών που συμμετέχουν στο όργανο
- Διάρκεια θητείας των εκπροσώπων στο όργανο

τας για τα θέματα που συζητούνται, η απουσία μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής των αποφάσεων (monitoring), η απουσία ανατροφοδότησης των συμμετεχόντων ως προς την υιοθέτηση των προτεινόμενων προτάσεων (feed back), η απουσία τακτικής αξιολόγησης του έργου τους.

- Η ΟΚΕ, ως εθνικό όργανο αρμόδιο από το Σύ-

νταγμα να διεξαγάγει κοινωνικό διάλογο σε οποιοδήποτε θέμα γενικής πολιτικής της χώρας, με ειδικότερη έμφαση στις κατευθύνσεις της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής, είδε τον ρόλο της να συρρικνώνεται δραματικά, τις περισσότερες παρεμβάσεις της να αγνοούνται και τους πόρους της να μειώνονται.

Προτάσεις για την αναβάθμιση του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου στην Ελλάδα

12 Αναμόρφωση και αναβάθμιση του Ανωτάτου Συμβουλίου Εργασίας (ΑΣΕ)

Σε ό,τι αφορά τα όργανα τριμερούς κοινωνικού διαλόγου τεχνοκρατικού χαρακτήρα που λειτουργούν υπό την αιγίδα του Υπ. Εργασίας, χάριν ενίσχυσης της αποτελεσματικότητάς τους, να τεθούν υπό την ομπρέλα ενός αναβαθμισμένου Ανωτάτου Συμβουλίου Εργασίας (ΑΣΕ), με αποφασιστική αρμοδιότητα, στο οποίο θα συμμετέχουν ισότιμα και οι τρεις πλευρές.

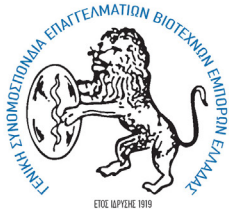
13 Σύσταση Κεντρικού Συμβουλίου Σχεδιασμού Πολιτικών

Να συσταθεί ένα Κεντρικό Συμβούλιο Σχεδιασμού Πολιτικών με αρμοδιότητα τη διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των

κοινωνικών εταίρων και των συναρμόδιων Υπουργείων για οριζόντιους τομείς πολιτικής που εμπλέκουν περισσότερα Υπουργεία (ενδεικτικές θεματικές: απασχόληση, ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, τουρισμός, φορολογία, εκπαίδευση – κατάρτιση).

14 Ενίσχυση και αναβάθμιση του Κυβερνητικού Συμβουλίου Απασχόλησης

Να ενισχυθεί και να αναβαθμιστεί ο ρόλος και η λειτουργία του Κυβερνητικού Συμβουλίου Απασχόλησης στο οποίο θα λαμβάνονται υπόψη οι θέσεις και προτάσεις των φορέων που συμμετέχουν στις κυβερνητικές στρατηγικές με έναν μηχανισμό παρακολούθησης υλοποίησης των αποφάσεων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ"
Προσαντολισμός στον Άνθρωπο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

